

відає необхідним критеріям. Об'єктивність таких рейтингів значною мірою залежить від достовірності даних і системи використовуваних показників.

Особливістю державних рейтингів є їх закритість. Дані рейтингу не публікуються в офіційній пресі, а використовуються органами банківського нагляду для запобігання банкрутству банків і забезпечення стабільності всієї банківської системи.

Існує багато переваг та недоліків у кожній із вищеаналізованих методик. Це говорить про необхідність створення уніфікованої моделі рейтингової оцінки банків в Україні. Доцільним видається розроблення досконаліших методик оцінки фінансової стійкості банків, основою яких є прогнозування та економіко-математичне моделювання. На нашу думку, варто було б доповнити перелік показників фінансової стійкості, зокрема такими показниками, як рівень резервування за кредитними операціями, показником негативно класифікованих активів та аналізом грошового потоку, які мають важливе значення у рейтингових оцінках діяльності банків західних країн.

1. Марцин В. Особливості оцінки фінансово-кредитної діяльності банку з використанням рейтингової системи // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 71. 2. Михайлюк Р. Рейтингові оцінки у системі побудови надійного комерційного банку // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 86. 3. Туркало Р.І., Щибиволок З.І. Фінансовий аналіз комерційного банку: основи теорії, експрес-діагностика, рейтинг: Навч. посібник. – К.: Слобожанщина, 1999. – С. 171. 4. Фомін І. Рейтингова оцінка комерційного банку в системі діагностики його конкурентоспроможності // Вісник НБУ. – 2002. – № 4. – С. 11–13.

Л.В. Стрембіцька

студентка гр. Ефі-45.

Науковий керівник – канд. екон. наук, доц. Кривцун І.М.

АНАЛІЗ ПРИЧИН І НАСЛІДКІВ БАНКІВСЬКОЇ КРИЗИ

Найбільш песимістично налаштовані аналітики називають світову фінансову кризу 2008 р. початком другої Великої депресії. Прогнозуються різке зменшення внутрішнього споживання у США і рецесія глобальної економіки. Серед постраждалих буде й українська економіка, темпи якої сповільняться до 2,5 %. Серед основних причин появи кризи в США можна

виділити такі: зростання витрат американців щомісячно менш ніж на 0,5 % призвело до дефіциту позикових коштів, відсутність української риси „відкладати на чорний день” (норма заощадження протягом останніх кількох років не перевищувала 2 % від отриманого доходу), дешеві ресурси призвели до буму споживання, високоризикованого кредитування, і, як наслідок, сама високоризикована політика іпотечних та страхових компаній, інвестиційних банків (перші надавали кредити під заставу нерухомості малозабезпеченим американцям, другі масово скуповували облігації, забезпечені кредитами поганих позичальників). Проте насправді іпотечну кризу спровокувала насамперед Федеральна резервна система США. Надто ризикована інвестиційна політика є наслідком м'якої монетарної політики США (низька облікова ставка 2–3 % річних). Що ж до України, то джерело кризи знаходиться поза її межами і ми пов'язані з нею через зовнішню заборгованість, яку треба обслуговувати (рівень зовнішнього боргу щодо ВВП – 60 %, наступного року банки і компанії тільки за євроблігаціями мають погасити 1,4 млрд. дол.). За словами президента асоціації українських банків Сугоняко О., ситуація у вітчизняних банках, як і в економіці, не є проблемною і не дає підстав для паніки. За жовтень 2008 року відплив коштів із депозитів становив близько 6 млрд. грн., або приблизно 2,5 % від суми строкових банківських вкладів. Криза вважається системною, коли ця цифра становить більш ніж 5–6 %, як було у 2004 р. під час Помаранчевої революції. Тоді НБУ за допомогою тих самих заходів, які використовуються й сьогодні, зумів стабілізувати ситуацію.

На даний момент Національний банк застосовує такі антикризові заходи: жорстку кредитну політику (замороження розширення кредитного портфеля банків, зменшення видачі кредитів, великі відсоткові ставки, посилення умов для позичальників), тимчасову заборону на дострокове зняття грошей із депозитів, спред (різниця між купівлею і продажем) не повинен перевищувати 5,0 %, тобто десь 26–27 копійок за долар і 35 копійок за євро, НБУ не дозволяє проводити чи конвертувати авансові платежі по імпорту і виділив банкам рефінансування на 6,45 млрд. грн. Центробанки та уряди Євросоюзу та США готові виділити понад 3 трлн. доларів для підтримки фінансового сектору. Найбільшу допомогу може надати Велика Британія – 500 млрд. фунтів. Антикризових заходів також вжито у Німеччині, Франції, Нідерландах, Іспанії та Італії. Влада США оголосила про плани виділити 250 млрд. доларів на придбання акцій банків на додаток до 700 млрд. доларів, які раніше було вирішено спрямувати на викуп у фінустанов неліквідних цінних паперів.

Нефінансові заходи, рекомендовані центральним банкам розвинених країн і країн, що розвиваються, відомими економістами:

- надання державних гарантій під залучені компаніями і муніципалітетами кредити;

- аудит, а потім продаж деяких найстійкіших фінустанов, націоналізованих державою, аудит усіх комерційних та інвестиційних банків для виявлення проблемних активів;

- створення комісії з управління „поганими банками”, до складу якої увійдуть топ-менеджери найбільших фінустанов, що не постраждали від кризи.

Усі ці події потягнуть за собою певні наслідки. Насамперед очікується посилення вимог банків до приватних і корпоративних позичальників, перехід багатьох дрібних і середніх компаній до розрахунків готівкою за угодами; відмова більшості комерційних фінустанов від безплатних кредитних карток, програм лояльності і знижок за банківськими продуктами. У майбутньому найімовірніше посиляться нагляд влади за банківською системою. Швидше за все стануть жорсткішими критерії з присвоєння кредитних рейтингів, впровадяться нові правила кредитування фінустанов. Також прогнозується зменшення обсягу зарубіжного кредитування банків і компаній із країн, що розвиваються, і можливе зростання кредитних ставок в усьому світі – в розвинених країнах до 10 %, у країнах BRIC (Бразилія, Росія, Індія, Китай) і на прикордонних ринках (включаючи Україну) – 20 % і вище. Відновлення стабільного зростання фондового ринку передбачається лише після закінчення світової кризи – до цього ринок, то зростатиме, то падатиме (а український фондовий ринок повернеться до свого історичного значення не раніше ніж через 3 роки). А основне це те, що сповільняться темпи зростання внутрішнього споживання у США та Європі. Як наслідок, можливе глобальне зниження темпів зростання промислового виробництва і ВВП. За прогнозами Міжнародного валютного фонду зростання глобального ВВП сповільниться з 5 % у 2007 до 3 % у 2009 рр. Проте у кризі є й позитивний момент: загальмується інфляція, у 2009 році зростання споживчих цін у розвинених країнах знизиться до 2 % (3,6 % у 2008 р., згідно з прогнозом), у країнах, що розвиваються – до 7,8 % (9,4 %). До сповільнення ВВП ще й призведе високий рівень безробіття в США (6,1 %). Як наслідок, скоріш за все з'являться нові світові фінансові центри у Китаї та країнах Південно-Східної Азії. Зокрема до 2010 року зникнуть зі світового ринку декілька великих банків і страхових компаній. Очікується послаблення долара у перспективі 2–3 років.

Більшість аналітиків вважають, що світова фінансова криза закінчиться не раніше, ніж через півтора–два роки. А деяких регіонів планети світова фінансова криза взагалі не торкнеться. Поки що про серйозні збитки не рапортували азійські банки (вони не інвестували у погані папери американських фінустанов багато коштів). Загалом світова криза найімовірніше омине країни з низьким рівнем зовнішнього боргу щодо ВВП, які мало залежать від припливу іноземних інвестицій, мають низький показник дефіциту платіжного балансу і сильні експортні позиції. До таких належать: Бразилія, Індія, Китай, Азербайджан, Туркменістан, Росія і деякі країни Латинської Америки. Саме вони, можливо, стануть основними драйверами зростання світової економіки протягом найближчих кількох років – їхнє внутрішнє споживання буде досить високим, при цьому вони залишаться великими експортерами товарів.

Україна не належить до країн, які мало залежать від зовнішньої кон'юнктури, тому гіпотетично її економіка може істотно постраждати від фінансової кризи. Рівень зовнішнього боргу нашої країни щодо ВВП доволі високий (60%). Наступного року банки і компанії тільки за єврооблігаціями мають погасити 1,4 млрд. дол. Деякі корпоративні позичальники залучали великі кредити на короткий термін (2–3 роки), сподіваючись на рефінансування боргів, коли настане час їх погашати. Однак світовий фінансовий ринок закритий, отримати нову позику за кордоном проблематично і дорого, тому наступного року компаніям доведеться спрямувати на погашення боргів значну частину власних коштів. Позичальники без фінансового резерву в найкращому разі шукатимуть стратегічного інвестора у найгіршому – оголосять себе банкрутами. Також унаслідок дефіциту позикових ресурсів і в Україні і поза її межами можливе різке зменшення обсягу інвестицій компаній в основний капітал. Як наслідок, очікується, що конкурентоспроможність вітчизняних виробників, переважно металургів, машинобудівників та хіміків, на світовому ринку знизиться. Отже, як бачимо, наслідки від кризи будуть дуже істотними і помітно зачеплять рівень життя певної категорії населення.